

Regulering og kontrol med PET

Folketingets Retsudvalgs høring

3. september 2012

Pernille Boye Koch

Lektor, cand. jur. , ph.d.

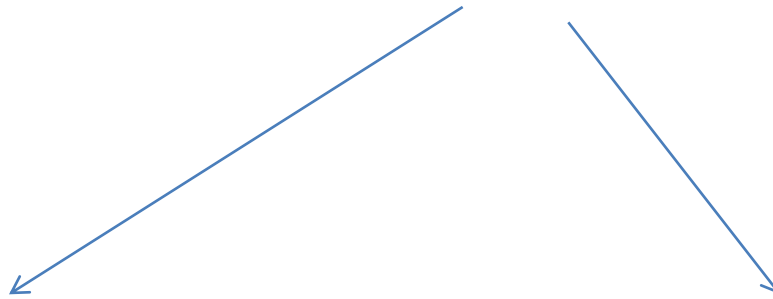
Oversigt

- Superkort forhistorie
- Betænkningens hovedpointer
- Status i Danmark her og nu
- Forskellige kontroltyper
- Retsgrundlagets karakter
- PET-tilsynets beføjelser
- Reaktionsmuligheder
- Udfordringer

Forhistorien

- Wandler Pedersen-udvalget nedsat i 1998
- Regeringsgrundlaget fra marts 1998:
Klarere retsgrundlag og styrket demokratisk kontrol
- Styrket parlamentarisk kontrol i kommende folketingssamling
- 1999 undersøgelseskommission om PET's virke under den kolde krig (PET-kommissionen)
- Wandler Pedersen udvalget offentliggør betænkning i februar 2012 – knap 14 år efter nedsættelsen

Betænkningens hovedpointer (I)

- Retsgrundlag for PET

Nyt kontrolorgan
(PET-tilsynet)

Betænkningens hovedpointer (2)

- Etablere et egentligt lovgrundlag for PET
- Erstatte Wamberg-udvalget med *uafhængigt* PET-tilsyn
- Forholder sig ikke til spørgsmålet om parlamentarisk kontrol
- Etablere indirekte klageordning for borgere, der mener, at der uberettiget behandles personoplysninger om dem
- Evt. oplysningsordning for historiske oplysninger
- Et snævert flertal i udvalget fraråder at tildele PET-tilsynet kompetence til at træffe bindende afgørelser

Status i Danmark her og nu

- Intet egentligt retsgrundlag
- Sparsom parlamentarisk og juridisk kontrol:
 - Folketingets Kontroludvalg – regeringen orienterer
 - Domstolene (retskendelse ved indgreb i meddelelshemmeligheden mv.)
 - Folketingets Ombudsmand – sporadisk
 - Rigsrevisionen – spinkel
 - Wamberg-udvalget – kun behandling af personoplysninger

Forskellige kontroltyper

- Parlamentarisk kontrol (demokratisk legitimitet, direkte politisk indflydelse)
- Sagkyndig kontrol (uafhængighed, undgå politisering, længere funktionsperiode, mindre risiko for læk af følsomme informationer)
- Politisk kontrol, legalitetskontrol, klageadgang

Dilemmaer

Kontrol

Indsigt

Åbenhed

Udefra-perspektiv

Efterretningsarbejde

Hemmelighed

Fortrolighed

Hensynet til fremmede magter

Lovgrundlagets karakter (I)

- § 2. Politiets Efterretningstjeneste kan indsamle og indhente oplysninger, der kan have betydning for tjenestens virksomhed.

- § 3. Andre forvaltningsmyndigheder skal efter anmodning videregive oplysninger til brug for Politiets Efterretningstjeneste, hvis tjenesten oplyser, at oplysningerne må antages at have betydning for varetagelse af tjenestens opgaver vedrørende forebyggelse og efterforskning af overtrædelser af straffelovens kapitel 12 og 13.

Lovgrundlagets karakter (2)

- Meget bredt formulerede bestemmelser
- Forudsætter i vidt omfang et skøn

Konsekvenser:

- Vanskeligt at forudse retstilstanden
- Vanskeligt at udøve reel kontrol (udfordre tjenestens sagkyndige vurdering)
- Mange udfyldende regler defineres udelukkende af ministeren
- Tvivl om overholdelse af de menneskeretlige krav
- Vil retsgrundlaget være legitimerende frem for at sætte grænser?

Relevante ændringer i forhold til Wamberg-udvalget

- Mere uafhængigt kontrolorgan
- Fra forudgående kontrol (godkendelse) til efterfølgende (stikprøvekontrol)
- Lempelse i visse af de materielle krav til indhentning og videregivelse af oplysninger (fra nødvendighedskrav til relevanskrav)
- Overførsel af visse generelle principper fra persondataloven til PET's interne behandling af personoplysninger
- Lovfæstelse af forbuddet mod registrering/behandling af personoplysninger på baggrund af lovlig politisk virksomhed
- PET-tilsynet skal næppe inddrages i udfærdigelsen af nærmere administrative forskrifter

PET-tilsynets beføjelser (I)

- Kan kun føre tilsyn med PET's **behandling af personoplysninger**

Ikke kompetence til at kontrollere f. eks.

- Brug af kilder, meddelere, agenter, infiltration mv.
- Sikkerhedsgodkendelser
- Samarbejde med udenlandske efterretningstjenester
- Behandling af klager generelt
- Konkrete operationer
- Udgifter/budget/revision
- Afsløringer fra whistleblowers
- Foretage udredninger/afhøringer mv.

PET-tilsynets beføjelser (2)

- I Belgien omfatter kontrollen "efterretningstjenesternes aktiviteter og metoder" (en lignende formulering findes i Canada)
- I Norge udfører EOS-utvalget kontrol med "Efterretnings- overvågnings- og sikkerhedstjeneste, som udføres eller styres af offentlige myndigheder, og som har til formål at varetage nationale sikkerhedsinteresser"

Løser forslaget de reelle problemer?

- Henrik Sass og den manglende sikkerhedsgodkendelse
Stadig ingen klageadgang, begrundelse, nærmere retsgrundlag eller kontrol
- Brugen af torturoplysninger
Intet nærmere retsgrundlag og ingen nærmere kontrol med samarbejdet med udenlandske samarbejdspartnere
- Sletteproblematikken (politisk betydningsfulde personer)
Intet nærmere retsgrundlag og uklart hvor intensiv en kontrol
- Afslag på statsborgerskab
Stadig ingen klageadgang, begrundelse, nærmere retsgrundlag eller kontrol

PET-tilsynets reaktionsmuligheder

-adgang til at træffe bindende afgørelser?

- Et snævert flertal (9 ud af 16 medlemmer) fraråder det med henvisning til, at ministeren hermed fratages det overordnede ansvar
- Et stort mindretal (7 ud af 16 medlemmer, heriblandt formanden) anbefaler det med henvisning til, at sådanne beføjelser er en nødvendig bestanddel af et tidssvarende og effektivt tilsyn. Man henviser også til vores menneskeretlige forpligtelser.
- Dilemma: PET/Justitsministeriet kan i princippet undlade at rette sig efter udtalelser om regelbrud, uden at dette i almindelighed kommer til offentlighedens kundskab og kan indgå i den almindelige debat i Folketinget, medierne mv.

Udfordringer

- PET-tilsynet dækker kun en mindre del af efterretningstjenesternes arbejde
- Det nye retsgrundlag er meget bredt formuleret og kræver i vidt omfang et skøn
- I visse tilfælde tildeles PET videre materielle beføjelser end før
- Det er usikkert, hvor stort og kompetent sekretariat PET-tilsynet tildeles.
- Hvis flertallets indstilling følges, tildeles PET-tilsynet ikke en egentlig afgørelseskompetence.
- I international sammenligning stadig en meget sporadisk kontrol med efterretningstjenesterne, der lægges op til